

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet, SOU 2022:47

Inledning

Inledningsvis vill Saco påtala att de regionala skyddsombuden spelar en viktig roll i många av våra förbunds aktiva arbetsmiljöarbete på mindre arbetsplatser. De regionala skyddsombudens verksamhet har till och från ifrågasatts av olika aktörer och Saco finner det därför tillfredsställande att en utredning och effektutvärdering nu genomförts. Saco anser att det är ett förtjänstfullt utredningsarbete som utförts. Saco uppskattar utredningens gedigna kartläggning av regional skyddsombudsverksamhet där man presenterat en bred, differentierad och realistisk bild av denna verksamhet.

Saco instämmer i många av utredningens slutsatser. Det är särskilt viktigt att betona att utredningen slår fast att de regionala skyddsombudens arbete bidrar till en bättre arbetsmiljö och visar att skyddsombudens arbete är effektivt och ändamålsenligt.

Uppdrag att utvärdera den regionala skyddsombudsverksamheten

Utredningen har analyserat om den regionala skyddsombudsverksamheten uppnår syftet på ett ändamålsenligt sätt. Utredningen har använt en effektkedja för sin analys där de fokuserar på hur den regionala skyddsombudsverksamheten, som en faktor bland flera andra, påverkar de övergripande samhällsmål som gäller för området arbetsmiljö. Utredningen har definierat det mål som den regionala skyddsombudsverksamheten ska bidra till som ett fungerande arbetsmiljöarbete vid små arbetsställen. *Slutsatsen är att den samlade regionala skyddsombudsverksamheten uppnår sitt syfte på ett ändamålsenligt sätt och bidrar till de övergripande samhällsmålen om en tillfredsställande arbetsmiljö. Detta konstaterande är för Saco den viktigaste slutsatsen i utredningen.*

Arbetsgivare är ansvariga för arbetsmiljön men arbetsmiljöarbetet bygger på att arbetsgivare och arbetstagare samverkar för att åstadkomma en god arbetsmiljö. Tillsammans ska de bedriva arbetsmiljöverksamhet på ett lämpligt organiserat sätt. Skyddsombuden har en viktig roll som arbetstagarnas ombud och de regionala skyddsombuden har i grunden samma uppdrag som de lokala skyddsombuden. Förutsättningarna skiljer sig dock åt eftersom de regionala skyddsombuden inte är anställda på de arbetsställen där de verkar.

Med arbetsmarknadens utveckling där antalet småföretag ökat över tid, ökar även behovet av regional skyddsombudsverksamhet. Flera av våra förbund påtalar att förekomsten av lokala skyddsombud på små arbetsplatser i privata sektorn är låg. För att fler arbetstagare ska få möjlighet att bli representerade och få stöd i arbetsmiljöarbetet på sin arbetsplats, kommer behovet av regionala skyddsombud snarare öka än minska i framtiden

På mindre arbetsplatser är RSO-verksamheten en förstärkning av den unika samverkan som sker på svensk arbetsmarknad, där arbetstagare företräds av representanter för de anställda. Utredningen visar på det regionala skyddsombudets viktiga roll i att starta upp ett systematiskt arbetsmiljöarbete och att de är ett stöd även till arbetsgivarna i det arbetet. I de regionala skyddsombudens uppdrag ligger också att ge stöd till anställda i att utse ett skyddsombud på arbetsstället, vilket är viktigt då ett lokalt skyddsombud känner arbetsförhållanden på arbetsplatsen och har möjlighet till en tätare dialog och en bättre samverkan med arbetsgivaren.

Saco vill betona betydelsen av att de regionala skyddsombuden är utsedda av fackförbund och därmed knutna till partsmodellen, för att den regionala skyddsombudsverksamheten ska fungera väl. Uppdraget som skyddsombud är tufft ibland och kräver att man vågar lyfta obekväma frågor. För att kunna och våga göra detta ser vi att vara medlem i och utsedd av en facklig organisation ger trygghet för skyddsombudet, då man dels omfattas av facklig förtroendemannalag och dels kan få utbildning, rådgivning och stöd från den fackliga organisationen.

Kritik har framförts, främst från Svenskt Näringsliv, att regionala skyddsombud blandar ihop sina roller, som skyddsombud och som ombudsman. Man framför att skyddsombuden diskuterar andra fackliga frågor med medarbetarna, rekryterar under sitt uppdrag som regionalt skyddsombud och agerar inspektör. Det är bilder som Sacos förbund inte känner igen. De regionala skyddsombuden har ofta goda relationer med arbetsgivarna, är uppskattade och meddelar arbetsgivarföreträdarna om vad deras uppdrag är. Vår bild är att den regionala skyddsombudsverksamheten generellt fungerar bra. Kritiken som framförs ska naturligtvis tas på allvar, men vi uppfattar att det handlar om enstaka händelser som måste lösas därefter, i dialog.

Uppdrag att undersöka om de regionala skyddsombuden kan ges bättre förutsättningar

Utökad tillträdesrätt

Utredningen föreslår att ett regionalt skyddsombud ska få utses även för ett arbetsställe där en lokal avdelning inom ett förbund eller en med sådan avdelning jämförlig sammanslutning av arbetstagare är eller brukar vara bunden av kollektivavtal i förhållande till arbetsgivaren på arbetsstället, även om sammanslutningen saknar medlemmar på arbetsstället. Liksom tidigare ska en förutsättning vara att det på

arbetsstället inte har tillsatts skyddskommitté enligt bestämmelserna i lagen.

Utredningen beskriver att parterna inom byggbranschen har slutit avtal om utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud. Detta visar att frågan är angelägen, särskilt inom vissa branscher. Utredningens mening är dock att frågan om tillträdesrätt till arbetsställen även där ett förbund saknar facklig medlem bör lösas genom ändring av det generella regelverket och att de bör vara samma för alla branscher.

Förbunden framför att förändringen skulle ge bättre förutsättningar för att kontinuerligt kunna samverka för en bättre arbetsmiljö också på små arbetsställen. Även om Sacos medlemsförbund inte uttryckt ett stort behov av denna förändring tillstyrker Saco förslaget.

Det statliga anslaget till verksamheten bör höjas.

Saco instämmer i principen att det är arbetsgivaren som ska bära kostnaden för arbetsmiljön och skyddsverksamheten. Men beträffande den regionala skyddsombudsverksamheten är det rimligt att staten bekostar verksamheten genom att utge statsbidrag. Däremot är det inte rimligt att en stor del av den regionala skyddsombudsverksamheten bekostas av de fackliga förbunden. Situationen idag innebär att arbetstagarorganisationer de facto betalar för arbetsmiljöverksamheten hos arbetsgivaren då de medel som ställs till centralorganisationernas förfogande för förbundens RSO-verksamhet inte täcker kostnaderna. Idag subventionerar således arbetstagarorganisationerna arbetsgivarnas arbetsmiljöverksamhet.

Saco har efterfrågat ett ökat statsbidrag under många år. Saco instämmer i utredningens slutsats att det statliga bidraget behöver höjas men anser att detta behov finns, oavsett utökad tillträdesrätt eller inte. Dagens begränsning i den statliga finansieringen är en faktor som påverkar omfattningen av den regionala skyddsombudsverksamheten. Avsaknad av statlig finansiering utgör ett hinder för att utöka eller starta upp verksamhet för vissa förbund som inte har regional skyddsombudsverksamhet i dag.

Saco tillstyrker därför förslaget att det statliga anslaget till den regionala skyddsombudsverksamheten successivt höjs från och med budgetåret 2024 med 10 miljoner kronor årligen under en tre-årsperiod, totalt 30 miljoner kronor. Saco ser gärna ytterligare medel efter det.

Med en eventuell utökad tillträdesrätt behövs dessutom ännu fler regionala skyddsombud och därmed ytterligare finansiering.

Arbetslivskriminalitet

De regionala skyddsombuden har en kontinuerlig kontakt med en stor mängd arbetsställen. Det innebär att de regionala skyddsombuden har möjlighet att komma i kontakt med arbetsställen där det förekommer misstänkt arbetslivskriminalitet. Saco instämmer i att en bristande arbetsmiljö kan vara en indikation på andra problem på arbetsstället.

Att motverka brister i arbetsmiljön är då en faktor som kan bidra till att motverka även andra regelöverträdelser eller att upptäcka andra problem. Regionala skyddsombud kan på så sätt genom sitt nuvarande uppdrag motverka en del av arbetslivskriminaliteten.

Saco delar utredningens bedömning om att regionala skyddsombud inte ska åläggas ytterligare funktion i sitt uppdrag i syftet att motverka arbetslivskriminalitet och arbetskraftsexploatering. Det skulle sannolikt försvåra möjligheten att bygga upp den tillit som krävs för att få till goda samverkansformer som är nödvändigt i rollen som regionalt skyddsombud.

Arbetsmiljöverket bör fortsatt utveckla och tillhandahålla anpassad information om förutsättningarna för arbetsmiljö i små företag

Utredningen föreslår att regeringen bör ge Arbetsmiljöverket som återrapporteringskrav att redovisa insatser riktade till små företag. Arbetsmiljöverket har i dag till uppgift att ta fram och tillhandahålla behovsanpassad, lättillgänglig och kvalificerad information inom sitt ansvarsområde, där de små företagens behov särskilt ska beaktas.

Saco tillstyrker förslaget

Arbetsmiljöverket bör fortsätta att utveckla informationsutbyte med branschaktörer

Arbetsmiljöverket har som uppgift i sin instruktion att samråda med arbetsmarknadens parter samt med andra organisationer och myndigheter i den utsträckning som behövs för verksamheten. Utredningen anser att det är centralt att denna uppgift fortsatt utvecklas. Man menar att kontinuerligt informationsutbyte mellan Arbetsmiljöverket, regionala skyddsombud och företrädare för arbetsgivarorganisationer och arbetstagarorganisationer samt branschorganisationer kan ge ökad förståelse för varandras roller.

Saco instämmer och tillstyrker förslaget

Redovisning av den regionala skyddsombudsverksamheten

Utredningen föreslår att regeringen bör uppdraga åt Arbetsmiljöverket att, i samråd med centralorganisationerna LO, TCO och Saco, ta fram en ny modell för redovisning av den regionala skyddsombudsverksamheten. Saco instämmer i att redovisningen måste bli rättvisande och framför allt relevant så att informationen kan nyttjas till en förbättrad verksamhet.

Saco tillstyrker förslaget

Saco bilägger yttranden från Sveriges Ingenjörer, Lärarförbundet,
Lärarnas Riksförbund, Akademikerförbundet SSR och Kyrkans
Akademikerförbund

Med vänlig hälsning

Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granquist

Karin Fristedt

2022-11-25

Vårt Dnr: R 48.22

2022-12-09

Ert Dnr: R 48.22

SACO
Box 2206
103 15 Stockholm

De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet. Värdet av förebyggande arbete och allas rätt till en god arbetsmiljö, SOU 2022:47

Sveriges Ingenjörers generella synpunkter

Sveriges Ingenjörer uppskattar utredningens gedigna kartläggning av regional skyddsombudsverksamhet, RSO. I utredningens analys konstateras att den uppnår sitt syfte. Sveriges Ingenjörer anser att konstaterandet är vad som behövs för RSO-verksamhetens framtida utveckling, där samverkan på arbetsplatsen har sitt givna fokus.

RSO-verksamheten syftar nu till att förstärka samverkan i de små företagens arbetsmiljöarbete. Sveriges Ingenjörer välkomnar att utredningen slår fast att RSO-verksamheten har en given grund i lagstiftningen liksom för samverkan på arbetsplatser. Sveriges Ingenjörer anser att på mindre arbetsplatser är RSO-verksamheten en förstärkning av den unika samverkan som sker på svensk arbetsmarknad, där arbetstagare förträds av representanter för de anställda. Det är en förutsättning för den svenska modellen att skyddsombudets företräderskap är fast förankrat i det praktiska dagliga arbetsmiljöarbetet på företag.

Sveriges Ingenjörers specifika synpunkter

Utredningen nämner den befintliga uppgiften att regionala skyddsombud ska ge stöd till anställda i att utse ett skyddsombud på arbetstället. Men det saknas ett förslag om att det tydligt ska framgå i Arbetsmiljölagen att regionala skyddsombud faktiskt har den uppgiften. Ett sådant förslag skulle stärka den regionala skyddsombudsverksamheten.

SVERIGES INGENJÖRER

Johan Kreicbergs
Chef för Politikutveckling och Påverkan

Magnus Skagerfält
Sakkunnig

14 november 2022

Saco

Yttrande över *De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet* SOU2022:47

Lärarförbundet har fått möjlighet att yttra sig till Saco angående *De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet SOU2022:47* och väljer att yttra sig över delar av utredningens förslag.

Sammanfattning av Lärarförbundets synpunkter

Sammanfattningsvis välkomnas utredningens förslag och slutsatser. Regionala skyddsombud är ett viktigt stöd i arbetsmiljöarbetet för arbetsgivare, arbetstagare samt skyddsombud. Bra systematiskt arbetsmiljöarbete bidrar till hälsosamma arbetsplatser och förebygger ohälsa. Vilket bidrar till hela samhällets välbefinnande, lägre sjukfrånvaro och till företagens produktivitet. Lärarförbundet instämmer i utredningens bild av att en god arbetsmiljö bidrar till friska och hälsosamma medarbetare och högre kvalitet. De regionala skyddsombuden kan även upptäcka arbetslivskriminalitet.

Lärarförbundet tillstyrker:

- Att ändra i Arbetsmiljölagen (1977:1160) 6 kap 2§ sista stycket och därmed utöka tillträdet för regionala skyddsombud.
- Att det statliga anslaget till de regionala skyddsombudens-verksamheten successivt höjs från och med budgetåret 2024 med 10 miljoner kronor årligen under en tre-årsperiod, totalt 30 miljoner kronor.
- Att Arbetsmiljöverket bör fortsatt utveckla och tillhandahålla anpassad information om förutsättningarna för arbetsmiljö i små företag och fortsätta att utveckla informationsutbyte med branschaktörer. Redovisningen av den regionala skyddsombudsverksamheten behöver moderniseras.
- Att fortsätta att utveckla informationsutbyte med branschaktörer.
- Att redovisningen av den regionala skyddsombudsverksamheten behöver moderniseras.

14 november 2022

Läraryrketets synpunkter

Vikten av en god arbetsmiljö

Läraryrket delar utredningens bild av att en god arbetsmiljö bidrar till friska och hälsosamma medarbetare och högre kvalitet. Därmed menar utredningen att en god arbetsmiljö också innebär lägre kostnader för sjukdom, lägre personalomsättning, nyrekrytering och bidrar till organisationens legitimitet och goda rykte.

”Arbetsmiljön har också en rad mer indirekta konsekvenser för samhället, som exempelvis att individer med god arbetsmiljö är mer benägna att delta i samhälleliga aktiviteter och föreningsliv. En god arbetsmiljö antas också minska risken för osund konkurrens, exploatering av arbetskraft, fusk och regelöverträdelser, arbetsmiljöbrott samt annan arbetslivskriminalitet.”

Läraryrket generellt sett är kvinnodominerat. Det finns många undersökningar som visar att kvinnor har en sämre arbetsmiljö och att de har högre sjuktal. Den könssegregerade arbetsmarknaden gör att olika branscher och sektorer har olika arbetsmiljöproblem. Det som är svårt inom utbildningen är att arbetsbelastningen är mycket tung. Enligt de relativt nya författningarna i AFS 2015:4, Organisatorisk och social arbetsmiljö ska det vara balans mellan krav och resurser och det är väldokumenterat att kraven har ökat medan resurserna har krympt.

”Resurser kan vara: arbetsmetoder och arbetsredskap, kompetens och bemanning, rimliga och tydliga mål, återkoppling på arbetsinsats, möjligheter till kontroll i arbetet, socialt stöd från chefer och kollegor och möjligheter till återhämtning” AFS 2015:4 s 6, Definitioner

Den svenska modellen

Den svenska modellen bygger på en hög organisationsgrad, både bland arbetsgivare och bland arbetstagare. Det är små företag som ofta har svårt att få till ett systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM). Utredningen anför att antalet små arbetsställen har fortsatt att öka och att allt fler arbetstagare har tillfälliga anställningar och den fackliga organisationsgraden är lägre bland personer med tidsbegränsade anställningar. Dessutom blir antalet skyddsombud färre i många branscher. Samverkan mellan jämbördiga parter är en viktig parameter i den svenska modellen och ett utökat tillträde för regionala skyddsombud kan värna den svenska modellen.

Samverkan

Arbetsgivare är ansvariga för arbetsmiljön men arbetsmiljöarbetet bygger på att arbetsgivare och arbetstagare samverkar för att åstadkomma en god arbetsmiljö. Tillsammans ska de bedriva arbetsmiljöverksamhet på ett lämpligt organiserat sätt. Skyddsombuden har en viktig roll som arbetstagarnas ombud och de regionala skyddsombuden har i grunden samma uppdrag som för de lokala skyddsombuden. Utredningen visar också på det regionala skyddsombudets viktiga roll i att skapa ett

14 november 2022

systematiskt arbetsmiljöarbete och att de är ett stöd även till arbetsgivarna i det arbetet. Förutsättningarna skiljer sig dock åt eftersom de regionala skyddsombuden inte är anställda på de arbetsställen där de verkar.

Kompetens

Många regionala skyddsombud har större förutsättningar att mer fokuserat bygga upp kompetens i arbetsmiljöfrågor och får också erfarenheter av arbetsmiljöarbete på fler arbetsställen än vad de lokala skyddsombuden vanligtvis har. Läraryrskombundet erbjuder utbildning och kompetensutveckling för uppdraget.

Rekrytera skyddsombud

Det regionala skyddsombudets roll på de arbetsställen där det finns ett skyddsombud är att stötta skyddsombudet utefter de förutsättningar som finns, exempelvis stötta med sakkunskap, information eller andra insatser. Det är en av Läraryrskombundets regionala skyddsombuds uppdrag att rekrytera skyddsombud på arbetsstället. Det kan underlätta i att få igång och upprätthålla ett systematiskt arbetsmiljöarbete eftersom det lokala skyddsombudet känner arbetsförhållanden på arbetsplatsen och har möjlighet till en tätare dialog och en bättre samverkan med arbetsgivaren.

Falska skyddskommittéer

Läraryrskombundet har inga erfarenheter av att det upprättas skyddskommittéer i syfte att utestänga regionala skyddsombud, så kallade falska skyddskommittéer. Däremot har Läraryrskombundet haft bekymmer med att skyddskommitté funnits på koncernnivå men inte på företagen. Det har blivit klarlagt av Arbetsmiljöverket att regionala skyddsombud har tillträde till arbetsställen i koncerner där skyddskommitté endast finns på koncernnivå. Men det vållar fortfarande en del vardagsbekymmer.

Rollerna

Kritik, främst från Svenskt Näringsliv, har framförts att de personer som är regionala skyddsombud blandar ihop sina roller med den de har som ombudsman och därmed diskuterar andra fackliga frågor med medarbetarna. Kritik har också framförts att de fungerar som inspektörer och att de rekryterar under sitt uppdrag som regionalt skyddsombud. Det är bilder som Läraryrskombundet inte känner igen. De regionala skyddsombuden och ombudsmännen har väldigt ofta goda relationer med arbetsgivarna och de agerar på ett transparent sätt och meddelar arbetsgivarföreträdarna om vad deras uppdrag är. Enligt utredaren hävdar också arbetsgivarföreträdare att verksamheten fungerar bra och de regionala skyddsombuden i Läraryrskombundet hävdar att få incidenter tas upp av arbetsgivaren. Det talar för att den regionala skyddsombudsverksamheten generellt fungerar bra men att kritiken handlar om enstaka händelser som måste lösas därefter.

14 november 2022

Där det förekommer flera regionala skyddsombud

I skolans värld är det mycket vanligt att olika yrkesgrupper finns representerade på ett arbetsställe. Det blir svårt för arbetsgivarna att samverka med alla om utgångspunkten är att alla fackliga organisationer utser varsitt regionalt skyddsombud. 1990, när regeringen om att de regionala skyddsombuden skulle samordna skyddsombuden, togs bort uttryckte regeringen därför att en samordning mellan de olika förbundens regionala skyddsombud bör ske. Det är en uppgift som Läraryrket tycker är rimligt att det görs men förutsättningarna för det är svåra eftersom det inte finns något centralt register där det framgår vilka skyddsombud som verkar vid ett arbetsställe.

Tystnadsplikt och sekretess

Kritik från arbetsgivarföreträdare har framförts att de regionala skyddsombuden kan vara anställda hos en konkurrerande organisation och att det därmed är svårt att samverka på ett förtroendefullt sätt. Alla skyddsombud har tystnadsplikt och omfattas av sekretess enligt Arbetsmiljölagen 7 kap 13 §. Läraryrket har nyligen genomfört en omorganisation där ombudsmän istället för förtroendevalda numera är utsedda regionala skyddsombud.

Finansiering

Läraryrket arbetar för att alla medlemmar ska ha en god arbetsmiljö. Därför har Läraryrket finansierat mer än vad statsbidraget har täckt. Däremot instämmer förbundet i principen att det är arbetsgivaren som ska bära kostnaden för arbetsmiljön och arbetsmiljöarbete eftersom arbetsgivaren alltid har ansvaret. Med en utökad tillträdesrätt behövs fler regionala skyddsombud och det är inte rimligt att förbundet ska finansiera detta på egen hand.

Arbetslivskriminalitet

De regionala skyddsombuden har en kontinuerlig kontakt med en stor mängd arbetsställen. Även inom skolan har det förekommit arbetslivskriminalitet. Det innebär att de regionala skyddsombuden har möjlighet att komma i kontakt med arbetsställen där det förekommer misstänkt arbetslivskriminalitet. Läraryrket instämmer i att en bristande arbetsmiljö kan vara en indikation på andra problem på arbetsstället. Att motverka brister i arbetsmiljön är då en faktor som kan bidra till att motverka även andra regelöverträdelse eller att upptäcka andra problem.

Arbetsmiljöverket bör fortsätta att utveckla informationsutbyte med branschaktörer

Ett kontinuerligt informationsutbyte mellan Arbetsmiljöverket, regionala skyddsombud, arbetsgivarorganisationer med flera bidrar till förståelse för varandras roller samt att aktörerna kan anpassa sina insatser så att de bidrar till ökad måluppfyllelse, det vill säga en bättre arbetsmiljö på små arbetsställen.

14 november 2022

Fackens roll

Det är en nödvändighet att facken utser regionala skyddsombud för att den regionala skyddsombudsverksamheten ska fungera. Det kan vara en utsatt roll och då är det viktigt att ha den fackliga organisationen i ryggen, som står för utbildning och kompetens.

Utredningens förslag

Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)

Lärarförbundet tillstyrker således utredarens förslag att ändra i Arbetsmiljölagen 6 kap 2§ sista stycket och därmed utöka tillträdet för regionala skyddsombud.

Från:

”Rätten att utse ett regionalt skyddsombud gäller endast om avdelningen eller sammanslutningen har någon medlem på arbetsstället.”

Till:

”Rätten att utse ett regionalt skyddsombud gäller om avdelningen eller sammanslutningen har någon medlem på arbetsstället eller är eller brukar vara bunden av kollektivavtal i förhållande till arbetsgivaren på arbetsstället.”

Förslag från utredningen att det statliga anslaget till verksamheten bör därför höjas

Lärarförbundet tillstyrker att det statliga anslaget till de regionala skyddsombudensverksamheten successivt höjs från och med budgetåret 2024 med 10 miljoner kronor årligen under en tre-årsperiod, totalt 30 miljoner kronor.

Övriga förslag

Lärarförbundet tillstyrker:

- att Arbetsmiljöverket bör fortsatt utveckla och tillhandahålla anpassad information om förutsättningarna för arbetsmiljö i små företag
- att fortsätta att utveckla informationsutbyte med branschaktörer
- Att redovisningen av den regionala skyddsombudsverksamheten behöver moderniseras

14 november 2022

Mathias Åström
Förhandlingschef
Avdelningschef
Professionsavdelningen

Elisabet Mossberg
Ombudsman/Arbetsmiljöexpert
Enheten för avtal och juridik

Stockholm 29 november 2022

Diarienummer A2022/01193

Remissvar: De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet (SOU 2022:47)

Akademikerförbundet SSR har via Saco getts möjlighet att yttra sig över rubricerat ärende. Vi menar att en god arbetsmiljö ger arbetsglädje, engagemang, kvalitet och effektivitet. En god arbetsmiljö med hälsofrämjande och utvecklande arbetsplatser, med universell utformning i grunden, är en investering för framtiden. Det skapar grunden för ett hållbart arbetsliv där kompetensen från så många som möjligt kan tas tillvara, vilket bidrar till hållbar ekonomisk tillväxt och därmed till allas välfärd.

Akademikerförbundet SSR:s medlemmar finns såväl inom offentlig såväl som privat sektor och civilsamhället. För oss och våra medlemmar är arbetsmiljö en prioriterad fråga. Forskning har visat att den psykiska ohälsan kopplad till arbetslivet är särskilt tydlig bland kvinnor med en akademisk utbildning inom kontaktyrken, dvs där flertalet av våra medlemmar är yrkesverksamma. Många samtal och ärenden som inkommer till förbundet är arbetsmiljörelaterade. Våra arbetsmiljöutbildningar för skyddsombud är ständigt fulltecknade.

De flesta av våra medlemmar har anställningar som innebär stort eget ansvar att utföra sina arbetsuppgifter. Inom socialt arbete, där många av våra medlemmar är verksamma, är det vanligt med kontaktyrken med i vissa fall emotionellt påfrestande inslag. Därför är det inte konstigt att de allra flesta besöken våra regionala skyddsombud (fortsättningsvis förkortat RSO nedan) gör, utgår ifrån systematiskt arbetsmiljöarbete, SAM, hot och våld, samt organisatorisk och social arbetsmiljö, OSA.

Akademikerförbundet SSR välkomnar därför utredningens analyser, slutsatser och förslag rörande rollen i arbetsmiljöarbetet gällande landets RSO. Vår bedömning är att betänkandet är väl förankrat i arbetsmiljöforskning, samt tidigare utredningar och förarbeten. Utredningens förslag utgör viktiga delar av flera nödvändiga åtgärder på arbetsmiljöområdet som behövs. Vi tillstyrker därför samtliga författningsförslag i betänkandet, samt datum för ikraftträdande.

Våra egna erfarenheter från RSO-verksamheten

RSO-uppdraget handlar i stora delar om att aktivera och bygga upp ett lokalt arbetsmiljöarbete. I det är målet att verka för att det utses lokala skyddsombud. Inget skyddsombud, ingen egentlig samverkan om arbetsmiljöfrågor. Vi på förbundet har valt

att ge våra RSO i uppdrag att kontakta och besöka arbetsplatser inom privat sektor, såsom vård- och tjänsteföretag, kyrka samt civilsamhället.

Vi noterar att det är nämnda sektorer som antingen saknar skyddsombud eller som har relativt nyvalda skyddsombud i behov av stöd för att klara av sitt uppdrag. Detta gör att närvaron av RSO bedöms nödvändig för att de mindre företagen och organisationerna ska få stöd i sitt arbetsmiljöarbete. Vi anser att det finns potential att fortsätta utveckla denna verksamhet och arbeta ännu mera strategiskt och förebyggande. Här lämnar utredning flera bra förslag – begränsat fokus på arbetslivskriminalitet, ökad tillträdesrätt, samt en förenklad redovisningsmodell för RSO är tre exempel.

Vad är ett besök?

De flesta besök våra RSO gör utgår ifrån systematiskt arbetsmiljöarbete, SAM, hot och våld, samt organisatorisk och social arbetsmiljö, OSA. Beroende på vem som initierat kontakten handlar ärenden om delvis olika saker. Det spontana, uppsökande arbetet som våra RSO traditionellt fokuserat på leder ofta till uppstart av ett lokalt SAM-arbete. RSO förklarar då hur regelverket ser ut och kartlägger deras nuvarande arbete. Ofta har dock organisationerna svårt att se några brister inom den egna verksamheten. Det brukar leda till en eller två träffar per företag/organisation.

Och i de branscher på arbetsmarknaden där våra RSO oftast är verksamma är det inte ovanligt att bolagen snabbt växer mot bakgrund av händelser och kriser i omvärlden, snabba politiska beslut eller dylikt. Ofta följs växtvärk av organisatoriska problem som behöver åtgärdas. Det kan senare fattas beslut om lika snabba nedskärningar eller avveckling. Här är då många gånger frågor som arbetsplatsens utformning, hot och våld, samt smitta vanligt förekommande ämnesområden där RSO behöver hjälpa till för att aktivera ett lokalt arbetsmiljöarbete. Vår erfarenhet är att företag och organisationer där kollektivavtal saknas, saknas även i regel en koppling till en arbetsgivarorganisation eller företagshälsovård. Det medför många gånger att ägare eller ledningen för verksamheten saknar verktyg, stöd och expertis inom arbetsrätt och arbetsmiljöområdet. De använder många gånger RSO som ett bollplank för att aktivera sitt lokala arbetsmiljöarbete.

Färre skyddsombud utan RSO

Det sägs att det finns nästan 1600 regionala skyddsombud. Det finns tusentals skyddsombud, men av förbundets närmare 1200 skyddsombud återfinns endast 70 inom civilsamhället eller privat sektor. Det visar hur utmanande det kan vara att få en skyddsverksamhet att fungera med aktiva skyddsombud som ges mandat, möjlighet och utrymme att verka för en god arbetsmiljö på det egna arbetsstället. Utan RSO vet vi att antalet skyddsombud hade varit avsevärt färre idag. Alltför få RSO ökar sårbarheten på svensk arbetsmarknad.

Bristande balans mellan krav och resurser

Våra RSO anser att det finns stora arbetsmiljöproblem för våra medlemmar inom civilsamhället och privat sektor, på små och medelstora arbetsplatser. Den arbetsrelaterade stressen där krav överstiger resurser pga. underbemanning, och personalomsättning är en vanlig orsak till ohälsa för våra medlemmar. Vi ser att det finns behov av mer kunskap om frågor relaterade till hot och våld, samt OSA bland arbetsgivare som kontaktar våra RSO. Vi ser också sedan tidigare att situationer som resulterar i konflikter, kränkande särbehandling och sjukskrivningar – bland annat för att arbetsgivarna saknar kunskaper om hur de ska hantera dessa situationer men även för

att de underlåter att vidta åtgärder – är vanligt förekommande och därför behöver vi bli ännu bättre på att integrera frågor och information om OSA i checklistan så att besöken handlar om SAM och OSA.

Vår seniora RSO har varit involverad i flera komplexa ärenden där våra medlemmar har varit inblandade. En del av dessa har resulterat i individärenden som har tagits över av ombudsmännen. Det har lett till att de har lagt tid på uppdraget, som inte syns i siffrorna över besöken. Våra RSO hanterar inte individ- eller arbetsrättsliga förhandlingsärenden.

Utredningens förslag

Det går inte nog att poängtera vikten av samverkan på arbetsplatsen för att uppnå målet om en god, säker och trygg arbetsmiljö. Här spelar våra skyddsombud och regionala skyddsombud en väldigt viktig roll i det arbetsplatsnära arbetsmiljöarbetet. Det systematiska arbetsmiljöarbetet och partssamverkan menar vi är nyckeln till framgång.

Det är betryggande att ännu en gång se en utredning som visar att de regionala skyddsombuden fungerar ändamålsenligt. Utredningen visar att landets RSO bidrar till en bättre arbetsmiljö och ger stöd till målgrupperna. Även om Akademikerförbundet SSR ser en ökande trend bland antalet skyddsombud gäller detta främst offentlig sektor. Det är därför – i enlighet med utredningens slutsatser – viktigt att poängtera att de regionala skyddsombuden fungera som ett stöd i det så viktiga lokala arbetsmiljöarbetet i civilsamhället och privat sektor, inte minst vid små arbetsställen.

RSO är och ska fortsätta vara kopplade till fackförbunden

Det är glädjande att se att även utredarna ser behovet av att RSO är kopplade fackförbund och därmed knutna till partsmodellen. RSO behöver och får erforderligt stöd om något händer. En del RSO och skyddsombud blir hotade och trakasserade, och de skulle inte våga driva på för att ställa krav på åtgärder eller initiera lokalt arbetsmiljöarbete om de inte hade tryggheten i uppdraget från ett fackförbund. En fördel är också att RSO kan upptäcka och slussa vidare enskilda ärenden om tex kränkande särbehandling, trakasserier, diskriminering eller andra arbetsmiljö- samt arbetsrättsliga frågor. Tryggheten på en arbetsplats ökar med stödet som RSO ger. Det i sin tur borgar för ett fortsatt lokalt arbetsmiljöarbete med aktiva skyddsombud.

Utökad tillträdesrätt

Utredningens förslag om ökad tillträdesrätt är inte en central fråga för det RSO-arbete vi bedriver idag, men vi vet att det är en absolut nödvändighet i andra branscher. Våra RSO märker dock av problemen om den medlem som vår RSO knutit upp organisationen på väljer att sluta kan ett påbörjat lokalt arbetsmiljöarbete komma att avstanna på grund av avsaknad av tillträdesrätten. Även om det är antagligt att en ny socionom (och medlem i förbundet) snart finns på plats igen. Det är resursslöseri att då inte kunna fortsätta det planerade arbetet. En ökad tillträdesrätt hade alltså kunnat underlätta i dessa fall.

Förbättrad samverkan

Vi uppfattar att utredningen menar till självvrannsakan hos arbetsmarknadens parter när det gäller samverkan för att underlätta kontakterna mellan olika RSO och de företag och organisationer de besöker eller ämnar besöka. Vi upplever dock att vi har en god samverkan med de fackliga grannar vi arbetar med parallellt inom branscher och

kollektivavtalsområden där våra RSO verkar. Kanske för att det är relativt små områden och där kunskapen om varandras verksamheter är god. Dock delar vi utredningens bedömning om att en bättre samverkan skulle bidra till ökad kunskap hur RSO fungerar övergripande, inte minst branschövergripande.

Arbetslivskriminalitet

Akademikerförbundet SSR delar utredningens bedömning om att RSO-uppdraget inte närmare ska involveras i arbetet med syfte att motverka arbetslivskriminalitet och arbetskraftsexploatering. Den utvecklingen skulle kunna försvåra möjligheten att bygga tillit i det inledande arbetet med samverkan för ett lokalt arbetsmiljöarbete, än mer i verksamheter där det helt saknas skyddsombud. Dessutom skulle risken för hot, hot om våld, våld eller otillbörlig påverkan öka. Det är utsatt nog att vara ensamt RSO på arbetsplatsbesök idag. Vi motsätter oss dock inte en ökad samverkan och ett utökat informationsutbyte mellan RSO och de av Arbetsmiljöverket uppstartade regionala center mot arbetslivskriminalitet.

Byråkrati som underlättar

Vi uppskattar särskilt förslaget om att regeringen bör uppdra till Arbetsmiljöverket att i samråd med de fackliga parterna ta fram en ny modell för redovisningen av den regionala skyddsombuds-verksamheten. Det arbetet, menar vi, behöver göras med tillit, transparens och i god samverkan.

Idag är det svårt att avgöra vad som är ett besök ett återbesök, kunskapsöverföring eller rådgivning. Arbetet ska ske i dialog, men idag är det inte ovanligt med kortare avstämningar digitalt, som kanske följs upp av ett fysiskt möte och som i sin tur ger upphov till flera återkopplande digitala kontakter parterna emellan. Tillitsskapande dialog och samverkan. Allt i syfte att nå målet om ett lokalt arbetsmiljöarbete. Men allt det uppstår inte under en på förhand bokad mötestid.

Ikraftträdande i rätt tid

Akademikerförbundet SSR välkomnar en snabb hantering med ett ikraftträdande 1 januari 2024. Det kommer lägligt, inte minst med avseende på Arbetsmiljöverkets stora omarbetning av systemet med arbetsmiljöföreskrifter som planeras att börja gälla efter sommaren 2024. Då kommer landets RSO och deras kunskaper att behövas än mer, och vara en resurs för få den nya regelstrukturen implementerad i verkligheten i lokal samverkan ute på arbetsplatserna.

Finansiering

Utredningen anser att det inte finns några argument mot att tillskjuta mer statliga medel då verksamheten fungerar ändamålsenligt, ger stöd till målgrupperna och på det stora hela bidrar till en bättre arbetsmiljö. Dock ska sägas att RSO-verksamheten idag är underfinansierad utifrån det som staten tillför. Det är helt rimligt att staten subventionerar civilsamhällets och företagens uppstart av lokalt arbetsmiljöarbete. Det vinner alla på. Men det är lika orimligt att fackförbunden ska fortsätta att subventionera företag och organisationer på nivån som förbunden gör idag. Vi ser därtill kommande kostnadsökningar som ett hot mot RSO-verksamheter.

I vår hand har vi ytterligare en utredning om verksamheten som kretsar kring våra regionala skyddsombud. Ytterligare analyser, slutsatser och förslag som bekräftar verksamhetsnyttan och behoven som finns ute i civilsamhällsorganisationer och företag. Utredningen visar att de regionala skyddsombuden fungerar ändamålsenligt, bidrar till en bättre arbetsmiljö och ger stöd till målgrupperna. Nu behöver våra folkvalda och arbetstagarorganisationer ta fasta på resultaten.

Vi vill understryka att det är av yttersta vikt att regering och riksdag beslutar för att på så sätt skapa en bättre arbetsmiljö – framför allt för anställda och verksamma i små- och medelstora företag i privat sektor, samt i civilsamhället. Dessa organisationer riskerar annars att få försämrade arbetsmiljövillkor som kan få stora konsekvenser på sikt, både för människor och branscher.

Heike Erkers

Förbundsordförande
Akademikerförbundet SSR

Daniel Hjalmarsson

Utvecklingsstrateg
Akademikerförbundet SSR

SACO

Att: Tiina Kangasniemi

Box 2206

103 15 Stockholm

Svar på remiss R 48.22

Kyrkans Akademiernas förbund vill lämna följande svar på denna remiss gällande *De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet Värde av förebyggande arbete och allas rätt till en god arbetsmiljö, SOU 2022:47*

Kyrkans Akademiernas förbund noterar en väl genomförd utredning av den regionala skyddsombudsverksamheten sådan den bedrivs idag.

Kyrkans Akademiernas förbund ställer sig bakom förslagen i utredningen.

Vi vill framföra följande kommentarer och synpunkter:

Vårt förbund har under lång tid utsett regionala skyddsombud inom Svenska kyrkans verksamhet runt om i landet. Den regionala skyddsombudsverksamheten är en viktig förutsättning för samverkan i arbetsmiljöfrågor särskilt med de många små arbetsgivarna inom vår sektor av arbetsmarknaden.

På många mindre arbetsställen saknas idag lokala skyddsombud och det är inte sällan svårt att finna personer som är villiga att åta sig uppdraget. Även om ett lokalt skyddsombud utses, utgör det regionala skyddsombudet ett viktigt stöd för denna, i synnerhet initialt men framför allt som mer erfaren rådgivare i bakgrunden.

Då förbunden utbildar de regionala skyddsombuden erhåller de ofta en mer omfattande utbildning men framför allt en större erfarenhet. Förutom att regionala skyddsombud i regel har ett brett kontaktnät med många arbetsgivare har de även god kännedom om de lokala förhållandena. De har också en djupare och större kompetens i många frågor, inte minst när det gäller rehab-ärenden. Kyrkans Akademiernas förbund ger kvalificerad utbildning för uppdraget till de personer som förbundet utser till regionala skyddsombud.

Våra regionala skyddsombud samverkar ofta med regionala skyddsombud från olika andra förbund när det gäller svårare arbetsmiljöproblem på en arbetsplats.

Det är viktigt att varje förbund kan ha ett eget skyddsombud då olika yrkesområden inom kyrkan kan ha mycket olika arbetsförhållanden och arbetsmiljörisker.

Utökad tillträdesrätt

I utredningen föreslås att de regionala skyddsombuden skall ges en utökad tillträdesrätt till arbetsställen.

Ett regionalt skyddsombud skall få utses även för ett arbetsställe där en lokal avdelning inom ett förbund eller en med sådan avdelning jämförlig sammanslutning av arbetstagare är eller brukar vara bunden av kollektivavtal i förhållande till arbetsgivaren på arbetsstället, även om sammanslutningen saknar medlemmar på arbetsstället.

Detta ger utan tvekan bättre förutsättningar för att kontinuerligt kunna samverka för en bättre arbetsmiljö också på små arbetsställen.

Vi ställer oss positiva till detta förslag.

Finansiering

För att förverkliga ett RSO-arbete med utökad tillträdesrätt behövs också en stabil finansiering och höjda statliga anslag.

Kyrkans Akademikerförbund stödjer till fullo utredningens förslag att höja det statliga anslaget till den regionala skyddsombudsverksamheten.

Verkligheten idag innebär att arbetstagarorganisationer de facto *betalar för arbetsmiljöverksamheten hos arbetsgivaren* då de medel som idag ställs till centralorganisationernas förfogande för förbundens RSO-verksamhet inte täcker kostnaderna. Idag subventionerar således arbetstagarorganisationerna arbetsgivarnas arbetsmiljöverksamhet. Det är mycket angeläget att detta förhållande rättas till.

Redovisning

Utredningen tar också upp frågan om redovisningen av den regionala skyddsombudsverksamheten. Det är *viktigt att verksamheten redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt.*

Alla Kyrkans Akademikerförbunds regionala skyddsombud lämnar månadsvis redovisning för sin verksamhet enligt av förbundet fastställd mall. Förbundets årliga redovisning (till Saco) bygger på detta underlag och *speglar verksamhetens omfattning och inriktning.*

Aktuella och nya regelverk för arbetsmiljöarbetet kan medföra ett behov av att utveckla formerna för redovisning av verksamheten.

Övrigt

Inom Svenska kyrkan pågår ett omfattande arbete med strukturförändringar där mindre enheter slås samman till större. När det gäller att bygga upp ett fungerande arbetsmiljöarbete och att tillskapa en skyddskommitté i den nya organisationen efterfrågas och behövs ofta stöd av det regionala skyddsombudet.

Det händer också relativt ofta att arbetsgivare ber det regionala skyddsombudet komma när de behöver mer kvalificerad hjälp även då det finns skyddskommitté på plats.

Stockholm den 21 november 2022

Anna-Lisa Saar
Ombudsman
Telefon: 072-721 95 71